

T. XXIII (2020) Z. 3 (59)
ISSN 1509-1074
10.24425/rhpp.2020.134436

**ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ**

The media studies heritage of
Marian Gierula (bibliometric
and documentation study)

**Medioznawcza spuścizna
Mariana Gieruli
(studium bibliometryczno-
dokumentacyjne)**

Instytut Nauk o Informacji
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN
ul. Podchorążych 2
PL 30-084 Kraków
e-mail: wmkolasa@up.krakow.pl
<https://orcid.org/0000-0002-5789-7432>

**Władysław Marek
KOLASA**

KEY WORDS:
Marian Gierula, media studies

SŁOWA KLUCZOWE:
Marian Gierula, medioznawstwo

ABSTRACT

The article contains a bibliometric analysis and a concise review of the achievements of Marian Gierula (1955–2020). In the period 1981–2019, the author published 164 original scientific publications, including 85 articles and monographs in Polish, English and German, 42 in Russian and 37 research reports and expertises.

ABSTRAKT

Artykuł zawiera analizę bibliometryczną i zwięzły przegląd dorobku Mariana Gieruli (1955–2020). W okresie 1981–2019 autor opublikował 164 oryginalne publikacje naukowe, w tym 85 artykułów i monografii w języku polskim, angielskim i niemieckim, 42 w języku rosyjskim oraz 37 raportów badawczych i ekspertyz.

Streszczenie

Artykuł zawiera analizę bibliometryczną i zwięzły przegląd dorobku Mariana Gieruli (1955–2020). W okresie 1981–2019 autor opublikował 164 oryginalne publikacje naukowe (artykuły, monografie oraz raporty), w tym 85 artykułów i monografii w języku polskim, angielskim i niemieckim, 42 w języku rosyjskim oraz 37 raportów badawczych i ekspertyz. Analizę ewolucji zainteresowań Profesora Gieruli przeprowadzono w rozbiciu dorobku na trzy dominujące grupy: pierwszą stanowiły raporty i ekspertyzy, drugą — publikacje w języku rosyjskim, trzecią — publikacje w języku polskim, angielskim i niemieckim. Najwięcej uwagi poświęcał Autor problematyce mediów lokalnych (83). Wiele uwagi poświęcał analizie systemu polskiego systemu medialnego i mediów ogólnopolskich (46), badał zagraniczne systemy medialne (18) oraz analizował rozmaite zagadnienia medioznawcze (konwergencja, kształcenie dziennikarzy, etyka, prawo, reklama i PR oraz media internetowe).

Środowisko medioznawców poniosło niepowetowaną stratę. 21 kwietnia 2020 roku przedwcześnie odszedł dr hab. Marian Mikołaj Gierula (prof. UŚ), członek Komisji Prasoznawczej PAN w Krakowie, długoletni pracownik Uniwersytetu Śląskiego, wytrawny znawca prasy lokalnej oraz popularyzator polskiego medioznawstwa w Rosji. Profesor był także powszechnie znany w środowisku dziennikarskim, co potwierdziły nekrologi i wspomnienia opublikowane na łamach ponad 30 mediów krajowych¹ i zagranicznych². Urodził się 11 sierpnia 1955 roku w Bielsku-Białej, tu przeszedł pierwsze etapy edukacji, a następnie podjął studia na Wydziale Nauk Społecznych UŚ w Katowicach na kierunku nauki polityczne, specjalność dziennikarska (1975–1979). Po uzyskaniu dyplomu i odbyciu służby wojskowej w 1980 roku podjął pracę w Instytucie Nauk Politycznych UŚ, przechodząc kolejno przez wszystkie etapy kariery akademickiej. W 2003 roku objął funkcję kierownika Zakładu Dziennikarstwa i podjął starania o przekształcenie go w Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej, co ostatecznie nastąpiło się jesienią 2019³.

Już na początku kariery Gierula zainteresował się prasą lokalną i pozostał wierny tej tematyce na kolejnych szczeblach awansu naukowego. Chronologicznie pierwszą była praca magisterska *„Kronika Beskidzka” w latach 1956–1976. Analiza politologiczno-prasoznawcza* (seminarium dra Józefa Mądrego, UŚ 1979); następnie rozprawa doktorska pt. *Tygodniki lokalne PZPR w latach 1976–1984. Analiza prasoznawcza* (napisana pod kierunkiem doc. dra hab. Jerzego Mikułowskiego Pomorskiego na Wydziale Nauk Społecznych UŚ 1988); wreszcie praca habilitacyjna pt. *Местная периодическая печать Польши 1990-х гг.: Типология,*

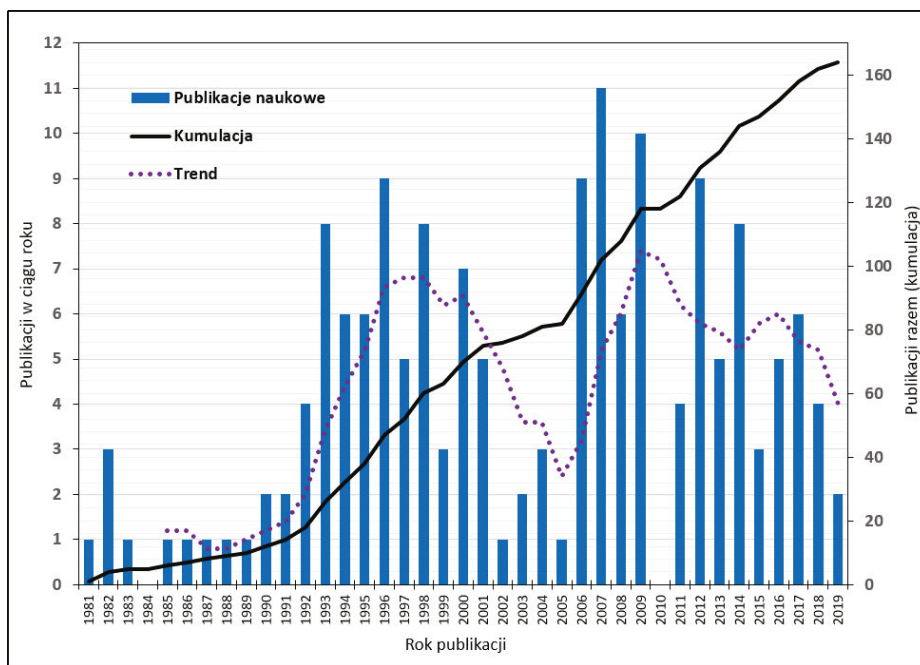
¹ M.in.: „TVP Katowice” — <https://katowice.tvp.pl/47667997/>, „Gazeta Wyborcza”, „Super Express”, „Fakt”, „Sport”, „Dziennik Zachodni”, „Radio Eska”, „Radio Katowice” [wszystkie dostęp: 21.04.2020].

² A. Короченский, *Соответствовал идеалу европейского ученого (Мариан Геруля), „Акценты. Новое в массовой коммуникации” 2020, №03–04 (170–171)* — <https://www.twirpx.com/file/3153788/> [dostęp: 13.06.2020]; A. Короченский, *Скончался польский друг нашего факультета, „Факультет журналистики БелГУ”* — <https://journ.bsu.edu.ru/n/315.shtml> [dostęp: 22.04.2020].

³ *Wspomnienie o Profesorze Marianie Gieruli...*, „Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej UŚ” — <https://us.edu.pl/instytut/idkm/dla-pracownika/ogloszenia-biezace/wspomnienie-o-profesorze-marianie-gieruli/> [dostęp: 10.06.2020]; *Dr hab. Marian Gierula*, „Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UŚ” — <http://www.old.inpidz.us.edu.pl/> [dostęp: 20.05.2020].

современное состояние и перспективы развития (Ростовский государственный университет, Ростов-на-Дону 2001). Na kanwie tej ostatniej opublikował swe *opus magnum*, monografię pt. *Polska prasa lokalna 1989–2000: typologia i społeczne funkcjonowanie* (2005). Związek Autora z prasą lokalną uformowała również praktyka. W latach 1983–1986 był kierownikiem placówki badawczej Śląskiego Wydawnictwa Prasowego w Katowicach, zajmującej się badaniem funkcjonowania społecznego mediów na obszarze Śląska.

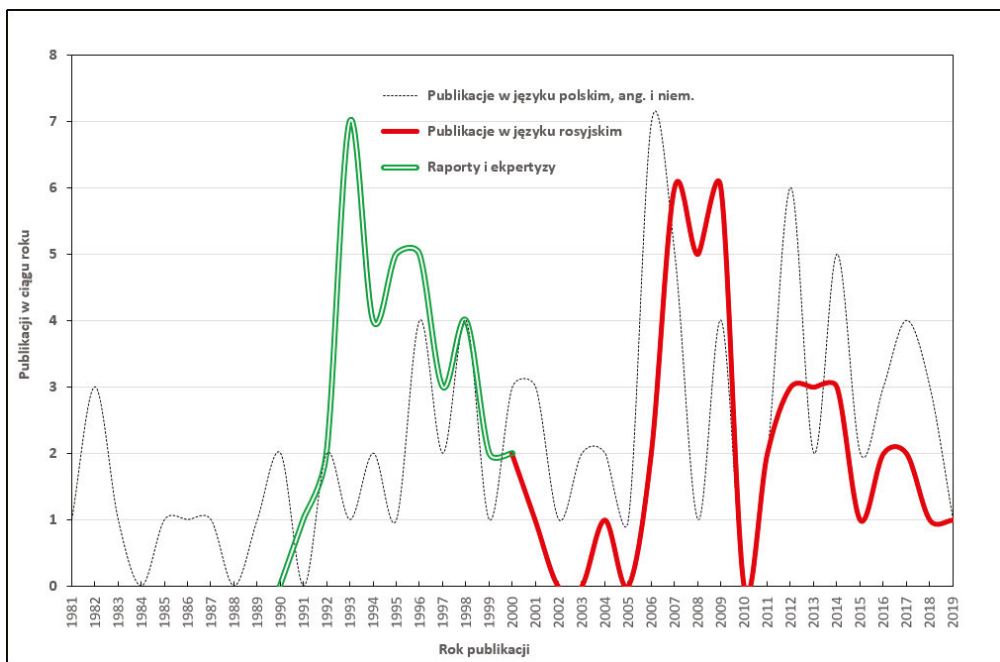
Dorobek prasoznawczy Profesora Gieruli jest obszerny. Jeśli pominąć drobne teksty informacyjne, publicystyczne i tłumaczenia składają się nań 164 oryginalne teksty naukowe (artykuły, monografie oraz raporty). Spuścizna ta nie jest jednak w polskim dyskursie naukowym dostatecznie znana, gdyż znaczną jego część (48%) stanowią trudno dostępne raporty badawcze i ekspertyzy (37) oraz publikacje w języku rosyjskim (42).

Wykres 1. Publikacje naukowe Mariana Gieruli (1981–2019)

Aktywność naukowa i ekspercka Mariana Gieruli rozciągała się na prawie cztery dekady, w którym to czasie publikował z różnym natężeniem (wykres 1). Analiza dorobku pozwala wyróżnić trzy osobne okresy naukowego zaangażowania. Pierwszy przypada na początek kariery, tj. lata 1981–1990, gdy Autor pracował nad doktoratem i okazjonalnie interesował się historią prasy. Wówczas Jego aktywność była relatywnie niewielka, gdyż publikował z przerwami po 1–2 prace rocznie. Począwszy od 1991 roku Gierula zmienił zainteresowania i zajął się transformacją mediów

polskich. Szczyt aktywności w nowej domenie osiągnął zdumiewająco szybko i już latach 1993–2000 pisał średnio po 6 opracowań rocznie (a w szczytowym roku 1996 — 9 prac). Materiał badawczy wypracowany w tym okresie Gierula wykorzystał do napisania rozprawy habilitacyjnej (2001). W latach 2001–2005 aktywność wyraźnie osłabła. Spowodowały to dwa czynniki: zaangażowanie dydaktyczne oraz praca nad polską wersją habilitacji (2005). Warto jednocześnie dodać, że w czasie tym tempo transformacji polskich mediów wyraźnie osłabło, co zmusiło Autora do zmiany zainteresowań⁴. Od 2006 roku aktywność publikacyjna Profesora ponownie wzrosła, ustalając się na poziomie ok 6–7 publikacji rocznie, choć okazjonalnie była znacznie wyższa (2006, 2007, 2012 — po 9–11 publikacji rocznie).

Wykres 2. Wybrane typy publikacji Mariana Gieruli (1981–2019)

Ewolucję zainteresowań Gieruli można precyzyjnie prześledzić po rozbiciu dorobku na trzy dominujące grupy (wykres 2). Pierwszą stanowią raporty i ekspertyzy (podwójna zielona); drugą — publikacje w języku rosyjskim (gruba czerwona); trzecią — publikacje w języku polskim, angielskim i niemieckim (linia przerywana).

Aktywność ekspercką podjął Autor jeszcze w latach 80., gdy kierował placówką badawczą przy Śląskim Wydawnictwie Prasowym (1983–1986) oraz w trakcie prac

⁴ R. Filas, *Dwadzieścia lat przemian polskich mediów masowych (1989–2009) w ujęciu periodycznym*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2010, nr 3/4, s. 27–54.

nad doktoratem. Kompetencje te umiejętnie wykorzystał, gdy w wyniku reform ustrojowych prasa polska weszła w stan transformacji. W latach 1991–2001 roku Gierula wraz z zespołem (Bernardem Grzonką i Markiem Jachimowskim) podjął systematyczną akcję badania śląskiego rynku mediów oraz realizował ekspertyzy dla redakcji. Od 1997 roku aktywność na tym polu stopniowo słabła wraz z wchodzeniem transformacji w ostatni etap zmian, tzw. fazę nowego podziału rynku mediów i postępującej specjalizacji⁵. Najczęściej podejmowanym tematem ekspertyz były analizy całego lokalnego rynku mediów (7 raportów). Złożyły się nań 4 edycje wydawnictwa źródłowego pt. *Katalog Prasy Radia Telewizji ... Województw: Bielskiego, Częstochowskiego, Katowickiego i Opolskiego* (1991, 1993, 1994, 1996); analiza potrzeb rynku reklamowego (*Media i reklama — opinie środowiska biznesu na obszarze woj. katowickiego* — 1995); ekspertyza socjologiczna pt. *Zainteresowanie prenumeratą prasy i zasięg społeczny mediów na Śląsku* (1996) oraz raport syntetyczny pt. *Śląski rynek dzienników* (1999). Drugim obszarem zainteresowań były problemy szczegółowe. Najliczniejszą grupę stanowiły raporty nt. czytelnictwa (lub funkcjonowania) poszczególnych tytułów prasowych. Łącznie w latach 1992–2000 ukazało się ich 29 i dotyczyły czołowych śląskich tytułów, jak: „Dziennik Zachodni” (8 ekspertyz); „Nowa Trybuna Opolska” (7); „Trybuna Śląska” (6) oraz po jednej dla 9 innych redakcji („Dziennik Beskidzki”, „Dziennik Śląski”, „Panorama Katowicka”, „Panorama Leszczyńska”, „Trybuna Opolska”, „Wiadomości Zagłębia”, „Wieczór”, „Zielona Liga”, „Gość Niedzielny”). Warto podkreślić, że zgromadzony materiał miał unikalną wartość źródłową. Wynikała ona zarówno z dokładnego monitoringu rynku, jak i rzetelności badań ankietowych, które prowadzono na dużych próbach badawczych (1400–2100 osób). Przed restrukturyzacją Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UŚ raporty były przechowywane w Archiwum Zakładu Dziennikarstwa⁶, obecnie zostały przejęte przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej UŚ.

Równoległe do pracy eksperckiej Gierula dopracowywał własną koncepcję rozwoju mediów lokalnych oraz interesował się ogólnymi problemami ich transformacji. Analizę dorobku warto rozpocząć od publikacji w języku polskim (82) oraz angielskim i niemieckim (3). W latach 1981–1990 aktywność Autora była umiarkowana, zaś zainteresowania koncentrowały się wokół doktoratu (*Tygodniki lokalne PZPR w latach 1976–1984*). Wśród 11 tekstów wydanych w tym okresie wyróżniało się 5 artykułów⁷ powiązanych z dysertacją, która pozostała w maszynopisie.

⁵ Tamże, s. 30.

⁶ Pełny wykaz raportów — zob. M. Jachimowski, *Regiony periodycznej komunikacji medialnej: studium prasoznawczo-politologiczne o demokratyzacji komunikacji medialnej*, Katowice 2006, s. 519–522.

⁷ M. Gierula, *Struktura tematyczno-przestrzenna tygodników lokalnych PZPR*, [w:] *Tygodniki lokalne*, Wigry 1983, s. 118–130; tenże, *Przestrzenne rozmieszczenie zawartości wybranych*

Kolejnym etapem w karierze naukowej były badania powstające na kanwie raportów nt. transformacji prasy polskiej, przede wszystkim lokalnej. Gierula potrafił perfekcyjnie wyzyskać dane z własnych badań eksperckich i w okresie 1992–2001 systematycznie ogłaszał artykuły z tego obszaru. Wśród 23 prac powstałych w tym czasie wyróżniają się teksty poświęcone refleksji nad transformacją śląskich mediów lokalnych (17) oraz analizie mediów w wymiarze ogólnopolskim (6). Wiele z nich było prezentowanych na najważniejszych podówczas konferencjach prasoznawczych, m.in.: organizowanych na UW przez prof. Alinę Słomkowską⁸, katowickich obradach na temat radia i telewizji⁹, międzynarodowych imprezach Ośrodka Badań Prasoznawczych UJ¹⁰ czy wydarzeniach organizowanych na UW przez prof. Janusza Adamowskiego¹¹. Niektóre teksty drukował również na łamach czasopism¹².

tygodników lokalnych, [w:] *Spoleczne funkcje tygodników lokalnych Śląskiego Wydawnictwa Prasowego*, red. J. Mądry, Katowice 1985, s. 137–147; tenże, *Możliwości oddziaływania prasy lokalnej w opinii jej odbiorców*, „Przekazy i Opinie” 1989, nr 3/4, s. 128–138; tenże, *Polska prasa lokalna po II wojnie światowej*, [w:] *Prasa lokalna jako czynnik kształtowania się więzi lokalnych*, red. J. Mikułowski Pomorski, Rzeszów 1990, s. 39–68; tenże, *Zawartość tygodników lokalnych PZPR*, [w:] tamże, s. 115–167.

⁸ M. Gierula, M. Jachimowski, *Transformacja prasy na Śląsku (1989–1992)*, [w:] *Transformacja prasy polskiej 1989–1992*, red. A. Słomkowska, Warszawa 1992, s. 158–169; ciż, *Kontrowersje wokół rynku prasowego*, [w:] *Dylematy transformacji prasy polskiej 1989–1993*, red. A. Słomkowska, Warszawa 1994, s. 224–232; M. Gierula, *Spoleczny odbiór mediów w województwach śląskich w okresie transformacji*, [w:] *Pięcioletnie transformacji mediów 1989–1994*, red. A. Słomkowska, Warszawa 1995, s. 316–326.

⁹ M. Gierula, *Kształtowanie się lokalno-regionalnego rynku radiowego w województwach śląskich w okresie transformacji na tle zjawisk ogólnopolskich*, [w:] *Transformacja radia w Polsce i na świecie 1990–1995*, red. J. Kantyka, M. Jachimowski, Katowice 1996, s. 250–257; M. Gierula, M. Jachimowski, *Telewizja w województwach śląskich w okresie transformacji*, [w:] *Transformacja telewizji w Polsce*, red. W. Dudek, Katowice 1996, s. 82–94.

¹⁰ M. Gierula, M. Jachimowski, *Zmiany mediów i dziennikarstwa lokalnego w Polsce*, [w:] *Media i dziennikarstwo w Polsce 1989–1995*, red. G.G. Kopper, I. Rutkiewicz, K. Schliep, Kraków 1996, s. 89–100; ciż, *Veränderungen in den lokalen Medien und im Lokaljournalismus nach 1989*, [w:] *Medientransformation und Journalismus in Polen 1989–1996*, red. G.G. Kopper [i in.], Berlin 1999, s. 199–212.

¹¹ M. Gierula, *Spoleczny odbiór mediów na Śląsku w okresie transformacji — wybrane zagadnienia*, [w:] *Środki masowej informacji w Polsce po likwidacji instytucji cenzury*, red. J. Adamowski (1990–2000), Warszawa 2000, s. 269–280; tenże, *Perspektywy rozwoju prasy lokalnej w Polsce w kontekście funkcjonowania dzienników regionalnych*, [w:] *Polskie media u progu XXI wieku*, red. J. Adamowski, M. Jabłonowski, Warszawa 2001, s. 109–121; tenże, *Local press and society organization at the local level*, [w:] *The role of local and regional media in the democratization of the Eastern and Central European societies*, ed. J. Adamowski, M. Jabłonowski, Warszawa 2001, s. 191–200.

¹² M. Gierula, B. Grzonka, *Prasa lokalna w latach 1989–1991 (na przykładzie województw: bielskiego, częstochowskiego, katowickiego i opolskiego)*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1992, nr 1/2, s. 121–127; M. Gierula, M. Jachimowski, *Media na Śląsku Górnym i Opolskim w latach 1989–1993*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1994, nr 1/2, s. 93–109; ciż, *Stosunek społeczeństwa do kapitału zagranicznego w mediach (przykład Śląska)*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1998, nr 1/2, s. 78–92.

Doraźnie Autor przekraczał wskazany wyżej obszar badawczy, zabierając głos nt. kształcenia dziennikarzy, etyki dziennikarskiej oraz reklamy w mediach (6 prac).

Kolejny etap kariery rozciąga się w czasie na lata 2002–2005. W okresie tym Gierula uzyskał habilitację (na podstawie niepublikowanego maszynopisu *Местная периодическая печать Польши 1990-х гг.* — 2001 rok), której polska wersja ukazała się w roku 2005. Dorobek tego okresu był wprawdzie skromny ilościowo (6 prac), lecz rekompensowała to skutecznie jego jakość. Monografia *Polska prasa lokalna 1989–2000: typologia i społeczne funkcjonowanie* (2005), a wcześniej jej rosyjskojęzyczny odpowiednik była scaleniem dorobku z lat 1991–2000. Autor opisał na jej łamach: genezę polskiej prasy lokalnej (rozdz. 1), rozwój w okresie transformacji (2), zaproponował typologię (3), przeanalizował społeczne determinanty jej funkcjonowania (4) oraz ulokował prasę lokalną w ogólnopolskim systemie komunikacji. Poza monografią napisał ponadto kilka artykułów powiązanych z tematyką dysertacji¹³.

W latach 2006–2017 aktywność Mariana Gieruli znacząco wzrosła. W okresie tym opublikował 40 polskojęzycznych prac (w tym 8 monografii zbiorowych), które w większości poświęcił badaniu nowych tematów. Najwięcej prac dotyczyło prasy zagranicznej (16), a szczególnie prasy w Rosji (10)¹⁴, Kazachstanie (3)¹⁵, państwach bałkańskich oraz kilku mniejszych systemów medialnych¹⁶. Kolejną grupę prac stanowiły teksty poświęcone różnym aspektom przemian mediów masowych i specyfice mediów lokalnych (16)¹⁷, konwergencji mediów (2)¹⁸, dziennikarstwu

¹³ M. Gierula, M. Jachimowski, *Kapitał zagraniczny w mediach polskich w opiniach społecznych*, „Studia Medioznawcze” 2002, nr 5, s. 61–69; M. Gierula, *Sosnowiec jako przestrzeń komunikacyjna mediów periodycznych*, „Rocznik Sosnowiecki” t. 12 (2003), s. 61–70; tenże, *Typologiczny rozwój prasy lokalnej w Polsce w nowych warunkach społeczno-politycznych i ekonomicznych*, „Studia Kieleckie. Seria Bibliologiczno-Prasoznawcza” nr 3 (2003), s. 9–24.

¹⁴ M. Gierula, *Prasa lokalna w Rosji*, [w:] *Regionalne i lokalne środki przekazu*, red. J. Adamowski, K. Wolny-Zmorzyński, Warszawa 2007, s. 193–210; tenże, *Współczesna prasa religijna w Rosji: próba typologii*, „Rocznik Prasoznawczy” 2012, nr 6, s. 59–74; tenże, *Koncentracja mediów w Rosji: próba zarysowania problemu*, „Rocznik Prasoznawczy” 2018, nr 12, s. 81–94; tenże, *Przekształcenia regionalno-lokalnej prasy współczesnej Rosji*, [w:] *Przemiany mediów regionalnych i lokalnych*, red. W. Furman i P. Kuca, Rzeszów 2015, s. 187–200.

¹⁵ M. Gierula, *Rynek prasowy Kazachstanu*, „Rocznik Prasoznawczy” 2016, nr 10, s. 83–106; M. Gierula, J. Gierula, *Historia i współczesność kazachskiego radia i telewizji*, „Rocznik Prasoznawczy” 2017, nr 11, s. 99–116 i in.

¹⁶ *Mało znane systemy medialne*, red. Z. Oniszczyk, M. Gierula, Sosnowiec 2007; *Systemy medialne krajów bałkańskich*, red. Z. Oniszczyk, M. Gierula, Sosnowiec 2009.

¹⁷ *Środki masowego komunikowania a społeczeństwo*, red. M. Gierula, M. Wielopolska-Szymura, Katowice 2006; *Władza, media, polityka*, red. M. Gierula, M. Wielopolska-Szymura, Katowice 2006; *Współczesny dziennikarz i nadawca*, red. M. Gierula, Sosnowiec 2006 i in.

¹⁸ *Konwergencja mediów masowych i jej skutki dla współczesnego dziennikarstwa*, t. 2, red. M. Gierula, P. Szostok, Katowice 2012 i in.

internetowemu (2)¹⁹; doraźnie podejmował też studia komparatystyczne²⁰. W latach 2018–2019 ukazały się tylko 4 prace w języku polskim, w którym kontynuował podjęte wcześniej tematy²¹.

Marian Gierula wypracował też znaczący dorobek naukowy w języku rosyjskim — łącznie 42 prace. Pierwszą publikację nt. lokalnych tygodników opublikował tuż po doktoracie²², przebywając na stażu w Rostowskim Państwowym Uniwersytecie w Rostowie nad Donem (RPU, ros. Ростовский государственный университет) obecnie Południowy Federalny Uniwersytet (ros. Южный федеральный университет). Nawiązał wówczas przyjaźnie z prof. A. Korochenskim (Александр Короченский) i prof. J. Kornilowem (Евгений Алексеевич Корнилов), uczonymi z Wydziału Filologii i Dziennikarstwa RPU, które przetrwały wiele lat²³. Współpraca nasiliła się pod koniec lat 90. owocując kolejnymi publikacjami²⁴ oraz habilitacją, którą uzyskał w 22 czerwca 2001 roku²⁵. Przez kolejne pięć lat (2002–2006) aktywność na niwie współpracy polsko-rosyjskiej nieco osłabła (3 publikacje), ale w latach 2007–2014 rozwijała się znakomicie (28 publikacji). W okresie tym Profesor Gierula publikował średnio po 3–4 prace rocznie (w szczytowych 2006 i 2009 — po 6 prac). Ich rozkład tematyczny w dużym stopniu pokrywał się pracami polskim, lecz miał własną specyfikę. Autor w szerokim stopniu popularyzował w Rosji wiedzę na temat sytuacji mediów w Polsce. Najobszerniejszą grupę stanowiły artykuły dotyczące systemu medialnego (polityka medialna, media ogólnopolskie, trendy, komunikacja polityczna — 8)²⁶; systematycznie rozwijał też

¹⁹ *Od dziennikarstwa tradycyjnego do mobilnego*, red. M. Gierula, M. Jachimowski, Sosnowiec 2014 i in.

²⁰ *Przemiany systemu medialnego: polsko-rosyjskie spojrzenie*, red. M. Gierula, Sosnowiec 2011.

²¹ M.in.: M. Gierula, *Koncentracja mediów w Rosji: próba zarysowania problemu*, „Rocznik Prasoznawczy” 2018, nr 12, s. 81–94; tenże, *Publiczna radiofonia i telewizja w Polsce na rozdrożu*, [w:] *Granice wyobraźni politologicznej*, red. R. Głajcar [i in.], Katowice 2019.

²² M. Геруля, *Модели реализации местных еженедельников*, [w:] *Типология местной прессы: Советский Союз-Польша*, red. Е.А. Корнилов, Ростов-на-Дону 1991, s. 73–82.

²³ Por. przyp. 2.

²⁴ M. Геруля, *Тенденции развития польских СМИ у порога третьего тысячелетия*, [w:] *Журналистика на рубеже тысячелетий. Материалы международной научной конференции*, Ростов-на-Дону 2000; M. Геруля, *Ежедневные газеты Польши в 90-е годы*, „Научно-культурологический журнал” (№19 [49] 08.10.2000) — <http://www.relga.ru/> [dostęp: 03.06.2020].

²⁵ M. Геруля, *Местная периодическая печать Польши 1990-х гг.: Типология, современное состояние и перспективы развития: диссертация*, Ростов-на-Дону 2001, 392 ст. Журналистика, ОД 71 01-10/160-1 „Российская государственная библиотека” — <https://search.rsl.ru/ru/record/01000329347> [dostęp: 14.05.2020]; „DisserCat — электронная библиотека диссертаций” — <https://www.dissercat.com/content/mestnaya-periodicheskaya-pechat-polshi-1990-kh-gg-tipologiya-sovremennoe-sostoyanie-i-perspe> [dostęp: 14.05.2020].

²⁶ M. Геруля, *Коммуникационные стратегии президентских выборов в Польше после 1989 года*, [w:] *Медийные стратегии современного мира*, Краснодар 2009, s. 19–26; M. Геруля, *Медийная политика в Польше*, [w:] *Медийные стратегии современного мира*, том 1, Краснодар, 2013, s. 34–52; M. Геруля, *Массмедиа и государственные органы: опытвзаи моделирования*

naukową refleksję na temat polskich mediów lokalnych (7)²⁷ oraz badał nowe zjawiska w dziennikarstwie (dziennikarstwo internetowe i nowe media — 5)²⁸. Wiele uwagi poświęcał też problematyce kształcenia dziennikarzy w Polsce (3) oraz analizie różnych zagadnień prasoznawczych (prawo prasowe, zawód dziennikarski, reklama i public relations — 5)²⁹. W latach 2015–2019 ukazało się jeszcze 7 artykułów, w których Profesor kontynuował wcześniejsze wątki (w tym 3 na łamach petersburskiego kwartalnika medioznawczego „Век Информации”, gdzie Marian Gierula zasiadał w radzie redakcyjnej).

W nekrologach i wspomnieniach przyjaciół powtarzały się uwagi o wielu rozpoczętych pracach i badaniach, których Profesor Gierula opublikować już nie zdążył. Nie ulega jednak wątpliwości, że spuścizna, którą pozostawił zapisała się trwale w polskim i rosyjskim medioznawstwie.

Bibliografia

- Gierula M., *Local press and society organization at the local level*, [w:] *The role of local and regional media in the democratization of the Eastern and Central European societies*, ed. by J. Adamowski, M. Jabłonowski, Warszawa 2001, s. 191–200.
- Gierula M., *Polska prasa lokalna 1989–2000: typologia i społeczne funkcjonowanie*, Katowice 2005.
- Gierula M., Szostok P., *Media and Journalism Transformation in Poland*, [w:] *Democratisation processes in Poland and Slovenia: Comparative Study*, ed. A. Turska-Kawa, M. Haček, Maribor 2016, s. 191–200.

(naпримере Польши), [w:] *Научные труды северно-западного Института РАНХ и ГС*, том 3, выпуск 1, Санкт-Петербург 2012, s. 384–392; M. Геруля, *Медиа-система Польши на современном этапе*, [w:] *Современные зарубежные СМИ в условиях глобализации*, науч. ред. А.Ю. Быков, Санкт-Петербург 2011, s. 96–109.

²⁷ M. Геруля, *Периодика местно самоуправленя в Польше*, [w:] *Журналистика и медиаобразование*, под ред. А.П. Короченского, Белгород 2007, s. 198–208; M. Геруля, *Региональные ежедневные газеты в период трансформации. Силезский пример*, [w:] *Развите региональной журналистики: от первой газеты до Интернета*, под ред. Г.С. Белолипской, Астрахань 2013, s. 103–115.

²⁸ M. Геруля, *Польские дилеммы информационного общества*, „Известия Южного федерального университета. Филологические науки” 2008, № 4, s. 118–128; M. Геруля, *Новые СМИ в деятельности польских политических партий*, [w:] *Медия — и межкультурная коммуникация в европейском контексте*, ред. О.И. Лепилкина, С.В. Серебрякова, Ставрополь 2014, s. 15–21.

²⁹ M. Геруля, *Обучение журналистов — польский пример*, „Вестник Гуманитарного института ТГУ”, 2007, №2, s. 220–227; M. Геруля, *Антимонопольное регулирование в системе СМИ в Польше*, [w:] *Средства массовой коммуникации в изменяющемся мире*, Ростов-на-Дону 2007, s. 36–47; M. Геруля, *Влияние системной трансформации на состояние журналистской среды в Польше*, [w:] *Современные социальные коммуникации в системе цивилизации и культуры*, Санкт Петербург 2014, s. 351–363.

- Jachimowski M., *Regiony periodycznej komunikacji medialnej: studium prasoznawczo-politologiczne o demokratyzacji komunikacji medialnej*, Katowice 2006.
- Konwergencja mediów masowych i jej skutki dla współczesnego dziennikarstwa*, t. 2, red. M. Gierula, P. Szostok, Katowice 2012.
- Mało znane systemy medialne*, red. Z. Oniszczyk, M. Gierula, Sosnowiec 2007.
- Od dziennikarstwa tradycyjnego do mobilnego*, red. M. Gierula, M. Jachimowski, Sosnowiec 2014.
- Przemiany systemu medialnego: polsko-rosyjskie spojrzenie*, red. M. Gierula, Sosnowiec 2011.
- Systemy medialne krajów bałkańskich*, red. Z. Oniszczyk, M. Gierula, Sosnowiec 2009.
- Środki masowego komunikowania a społeczeństwo*, red. M. Gierula, M. Wielopolska-Szymura, Katowice 2006.
- Władza, media, polityka*, red. M. Gierula, M. Wielopolska-Szymura, Katowice 2006.
- Współczesny dziennikarz i nadawca*, red. M. Gierula, Sosnowiec 2006.